Arweiniad i Arolygwyr

Sut rydym yn arolygu mewn darparwyr Cymraeg i Oedolion

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau
Estyn
Llys Angor, Heol Keen
Caerdydd
CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.llyw.cymru

© Hawlfraint y Goron 2024: Gellir ailddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei ailddefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Cynnwys	**Tudalen**

1. Cyflwyniad 1
Diben y llawlyfr arweiniad 'Sut rydym yn arolygu' 1
Y sail gyfreithiol ar gyfer arolygu darparwyr Cymraeg i Oedolion 1
2. Trefniadau arolygu 2
Cyflwyniad 2
Arolygiadau â thema 2
Gwrthusiadau o waith darparwyr 2
Arolygiadau llawn 2
Arolygiadau o'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol 3
Egwyddorion ein gwaith 3
Meddylfryd arolygu 3
Disgwyliadau o ran arolygwyr 4
Disgwyliadau o ran darparwyr 4
Y Gymraeg 5
Yr Ystafell Arolygu Rithwir 5
Y tîm arolygu 6
Diogelu, yn cynnwys materion iechyd, diogelwch a lles 6
3. Ymagwedd at arolygiad llawn 7
Cysylltu â'r darparwr cyn arolygiad llawn 7
Cynllunio'r arolygiad llawn a pharatoi'r tîm 8
Yn ystod yr arolygiad llawn 9
Ar ôl yr arolygiad llawn 11
Sicrhau ansawdd arolygiadau 12
4. Ymagwedd at arolygiad â thema 14

1. Cyflwyniad

Diben y llawlyfr arweiniad 'Sut rydym yn arolygu'

Mae'r llawlyfr hwn yn amlinellu ein hymagweddau at arolygu darparwyr Cymraeg i Oedolion o 2024. Mae'n esbonio **sut** rydym yn arolygu. Mae'r arweiniad yn ddeunydd darllen hanfodol i arolygwyr cofnodol a holl aelodau eraill y tîm arolygu. Gallai fod yn ddefnyddiol i ddarparwyr hefyd i ategu eu dealltwriaeth o drefniadau arolygu, y meddylfryd arolygu a methodolegau arolygu.

Dylid darllen yr arweiniad ochr yn ochr ag arweiniad 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer darparwyr Cymraeg i Oedolion, sy'n amlinellu'r fframwaith arolygu ar gyfer arolygiadau llawn. Gall darparwyr ddefnyddio'r arweiniad hwn i weld sut mae arolygiadau'n gweithio a'u helpu i gryfhau eu prosesau hunanasesu a gwella eu hunain. Ar gyfer arolygiadau â thema, byddwn yn ysgrifennu at ddarparwyr bob blwyddyn yn amlinellu'r ffocws ar gyfer y flwyddyn, a'n hymagwedd.

Pan fydd yr arolygiad yn nodi arfer sy'n werth ei rhannu, bydd arolygwyr yn cynnwys sbotolau ar yr arfer hon fel rhan o'r adroddiad arolygu. Byddwn yn arddangos ystod o'r sbotoleuadau hyn, ac mewn rhai achosion, astudiaethau achos manylach ar ein gwefan. Dylai argymhellion roi syniad clir a phenodol i'r darparwr o'r meysydd i'w gwella y bydd angen iddo fynd i'r afael â nhw. Bydd y cynnydd yn erbyn argymhellion yn cael ei fonitro yn yr arolygiad dilynol o'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Gallai arolygwyr hefyd ystyried cynnydd yn erbyn argymhellion o fewn gwerthusiadau cyfnodol o waith darparwyr.

Mae rhagor o wybodaeth am arolygiadau ar gael ar ein gwefan, sef www.estyn.llyw.cymru

Mae'r arolygydd cofnodol (ACof) yn gyfrifol am gynnal a rheoli'r arolygiad ac am yr adroddiad arolygu. Er bod yr arweiniad hwn yn canolbwyntio'n bennaf ar rôl yr arolygydd cofnodol, rhaid i bob aelod o'r tîm gydymffurfio â'r un gofynion arolygu.

Y sail gyfreithiol ar gyfer arolygu darparwyr Cymraeg i Oedolion

Yn y sector ôl-16, mae Deddf Dysgu a Sgiliau (2000) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Prif Arolygydd adrodd ar y canlynol:

- ansawdd yr addysg a'r hyfforddiant a ddarperir
- y safonau a gyflawnir gan y rhai sy'n cael addysg a hyfforddiant
- ansawdd yr arweinyddiaeth a'r rheolaeth, gan gynnwys p'un a yw'r adnoddau ariannol y trefnwyd eu bod ar gael i'r rhai sy'n darparu addysg a hyfforddiant, yn cael eu rheoli'n effeithlon ac yn cael eu defnyddio i ddarparu gwerth am arian

2. Trefniadau arolygu

Cyflwyniad

Mae'r sector Cymraeg i Oedolion yn cynnwys darparwyr Dysgu Cymraeg sy'n cael eu hariannu a'u hansawdd ei sicrhau gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Yn ystod cylch arolygu 2016-2024, arolygom bob un o'r darparwyr Dysgu Cymraeg unwaith, gan ddefnyddio fframwaith arolygu craidd a chymhwyso graddau crynodol. Yn ychwanegol, arolygwyd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol ddwywaith, heb ddefnyddio graddau crynodol: hanner ffordd trwy'r cylch ac wedyn ar ddiwedd y cylch.

Yn ystod cylch arolygu 2024-2030, byddwn yn mabwysiadu model arolygu mwy hyblyg a fydd yn ein galluogi i fod yn ystwyth wrth ymateb i sector sy'n esblygu'n gyflym. Mae ystod y modelau arolygu y byddwn yn eu defnyddio yn cynnwys:

- Arolygiadau â thema
- Gwerthusiadau cyfnodol o waith darparwyr unigol
- Arolygiadau llawn o sampl o ddarparwyr Dysgu Cymraeg
- Arolygiadau o'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol.

Arolygiadau â thema

Bydd hyn yn cynnwys prif ffocws ein gweithgarwch arolygu gyda'r sector. Bob blwyddyn, byddwn yn creu **adroddiadau cenedlaethol** ar ystod o themâu sy'n berthnasol i'r sector gyda'r nod o amlygu arfer effeithiol a helpu'r sector i wella. Byddwn yn ymweld â sampl o ddarparwyr neu'n cynnal arolwg ohonynt fel rhan o'r gwaith hwn, a byddwn fel arfer yn ymweld â phob darparwr o leiaf ddwywaith yn ystod cyfnod o 3 blynedd. Byddwn yn defnyddio AEF ac arolygwyr cymheiriaid yn ystod y gweithgareddau hyn. Byddwn yn cadarnhau ein thema / themâu ar gyfer pob blwyddyn academaidd yn ystod y tymor haf blaenorol. Byddwn yn ysgrifennu at ddarparwyr bob blwyddyn yn amlinellu'r ffocws ar gyfer y flwyddyn, a'r ymagwedd y byddwn yn ei defnyddio.

Gwerthusiadau o waith darparwyr

Yn ogystal â chyhoeddi adroddiadau cenedlaethol, byddwn yn ysgrifennu llythyr at ddarparwyr ar ddiwedd pob cyfnod o 3 blynedd yn amlinellu ein gwerthusiadau o agweddau penodol ar eu gwaith. Byddwn yn cyhoeddi'r **llythyrau hyn at ddarparwyr unigol**. Bydd y rhain wedi'u seilio ar dystiolaeth a gasglwyd fel rhan o'n harolygiadau â thema a byddant yn sicrhau bod darparwyr, dysgwyr a rhanddeiliaid eraill yn derbyn gwerthusiad o effeithiolrwydd y ddarpariaeth, yn lle arolygiad llawn. Gallent hefyd gynnwys gwerthusiad bras o gynnydd ar argymhellion a wnaed yn ystod adroddiad arolygu diwethaf y darparwr.

Arolygiadau llawn

Byddwn hefyd yn arolygu sampl o ddarparwyr Dysgu Cymraeg gan ddefnyddio ein fframwaith **arolygu llawn**. Mae'r ddogfen 'Beth rydym yn ei arolygu' yn darparu'r fframwaith hwn sy'n defnyddio tri maes arolygu.

1. Addysgu a dysgu
2. Lles, gofal, cymorth ac arweiniad
3. Arwain a gwella

Ni fyddwn yn defnyddio graddau crynodol ar gyfer yr arolygiadau hyn.

Arolygiadau o'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol

Byddwn yn arolygu'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol o leiaf unwaith yn ystod y cylch. Mae'r fframwaith arolygu ar gyfer y Ganolfan Genedlaethol wedi'i gynllunio i adlewyrchu natur esblygol gwaith y Ganolfan. Yn ystod yr arolygiadau hyn, byddwn yn ystyried y cynnydd a wnaed yn erbyn argymhellion o arolygiadau llawn a gweithgarwch arolygiadau thema darparwyr unigol. Ni fyddwn yn defnyddio graddau crynodol.

Egwyddorion ein gwaith

Rydym yn disgwyl i'n harolygwyr weithio yn unol â nifer o egwyddorion allweddol. Byddant:

- yn sicrhau bod ansawdd arolygu'n uchel ac yn ymatebol i anghenion yr holl ddysgwyr
- yn sicrhau bod barnau'n gadarn, yn ddibynadwy, yn ddilys ac wedi'u seilio ar dystiolaeth uniongyrchol
- yn cynnwys darparwyr yn llawn yn y broses arolygu, gan gynnwys rhoi cyfle i'r darparwr ddewis enwebai ar gyfer arolygiadau llawn
- ar gyfer arolygiadau llawn, yn defnyddio blaenoriaethau gwella'r darparwr fel man cychwyn ar gyfer yr arolygiad a nodi materion allweddol i ymchwilio iddynt er mwyn llunio barnau ar ddilysrwydd ei ganfyddiadau
- yn cynnwys arolygwyr cymheiriaid yn y broses arolygu
- yn sicrhau cyn lleied o ofynion ag y bo modd ar gyfer dogfennaeth a pharatoi gan y darparwr
- yn cael safbwynt dysgwyr, staff a llywodraethwyr (lle bo'n briodol) a safbwynt rhanddeiliaid eraill
- yn cymhwyso egwyddor o gydraddoldeb i'r Gymraeg a'r Saesneg yn ein holl waith arolygu, gan ddarparu gwasanaethau dwyieithog pryd bynnag y byddant yn briodol
- yn adeiladol wrth nodi a chefnogi darparwyr gydag agweddau pwysig neu wendidau sydd angen eu gwella

Meddylfryd arolygu

Mae ymagwedd Estyn tuag at arolygu fel a ganlyn:

Teg a diduedd – mae hyn yn golygu ein bod yn gweithio i fod yn annibynnol, yn wrthrychol ac yn gytbwys. Rydym yn gadarn ac yn gyson yn ein gwaith. Rydym yn pwyso a mesur y dystiolaeth a'i harwyddocâd i gynnig barn onest, gredadwy a chywir o gryfderau a meysydd i'w gwella'r darparwr.

Cefnogol - rydym yn gweithio i lywio darparwyr i roi gwelliannau ar waith sydd o fudd i ddysgwyr. Rydym yn annog arloesedd ac yn cydnabod bwriadau da. Mae ein

hymagwedd yn gyfeillgar ond yn broffesiynol bob amser. Rydym yn cefnogi diwygiadau addysg. Rydym yn gweithio'n galed i feithrin perthnasoedd ystyrlon â darparwyr, a sefydliadau lleol a rhanbarthol.

Myfyriol – rydym yn eangfrydig. Rydym yn gwrando ar ystod eang o randdeiliaid ac yn myfyrio ar eu hymatebion. Rydym yn feddylgar, yn bwyllog ac yn ofalus. Rydym yn cynllunio cyfleoedd i feddwl yn ofalus am ganfyddiadau'r arolygiad a'u trafod ag aelodau eraill o'r tîm.

Tryloyw – rydym yn wybodus ac yn cyfathrebu'n glir, yn uniongyrchol ac yn gryno. Rydym yn defnyddio methodolegau arolygu effeithlon ac effeithiol i ymateb i sefyllfa unigryw'r darparwr. Rydym yn cynllunio gweithgarwch arolygu ac yn adrodd ar gryfderau a meysydd i'w gwella mewn ffyrdd sy'n adlewyrchu amgylchiadau penodol pob darparwr unigol. O ganlyniad, mae ein gweithredoedd yn hybu ymddiriedaeth a pharch.

Disgwyliadau o ran arolygwyr

Mae ein cod ymddygiad yn esbonio sut rydym yn ymgorffori'r meddylfryd arolygu trwy ein gweithredoedd. Dylai arolygwyr gynnal y safonau uchaf posibl yn eu gwaith. Rhaid i bob arolygydd fodloni safonau disgwyliedig cod ymddygiad Estyn.

Wrth gynnal unrhyw weithgarwch arolygu, bydd arolygwyr:

- yn gwrtais ac yn broffesiynol
- yn sefydlu a chynnal ffiniau proffesiynol priodol wrth siarad â dysgwyr ac oedolion
- yn gwneud eu gwaith ag uniondeb, parch a sensitifrwydd priodol
- yn cymryd yr holl gamau rhesymol i atal gorbryder gormodol a lleihau straen yn ystod gweithgarwch arolygu
- yn gwerthuso gwaith y darparwr yn wrthrychol gan ddefnyddio tystiolaeth glir a chadarn
- yn adrodd yn onest, yn deg ac yn ddiduedd heb ofn na ffafr
- yn cyfathrebu'n glir ac yn agored
- yn gweithredu er lles pennaf y dysgwyr
- yn parchu cyfrinachedd yr holl wybodaeth sy'n dod i law yn ystod eu gwaith
- yn ymateb yn briodol i geisiadau rhesymol

Mae'n bwysig ein bod yn gwerthuso effeithiolrwydd y ddarpariaeth a'r arweinyddiaeth ar sail eu heffaith, ac nid ar sail unrhyw ffafriaethau am ddulliau penodol. Yr hyn sy'n allweddol i'r gwerthusiadau yw p'un a yw'r dulliau a'r drefniadaeth yn addas at y diben o ran cynorthwyo'r holl ddysgwyr i gyflawni safonau uchel a lefelau lles cryf.

Dylai arolygwyr roi gwybod i Estyn am unrhyw achosion canfyddedig neu wirioneddol o wrthdaro buddiannau cyn gynted ag y maent yn derbyn hysbysiad eu bod yn rhan o dîm arolygu.

Disgwyliadau o ran darparwyr

Er mwyn i arolygu a rheoleiddio fod yn adeiladol a buddiol, mae'n bwysig fod arolygwyr a darparwyr yn sefydlu a chynnal amgylchedd gweithio proffesiynol yn

seiliedig ar gwrteisi, parch ac ymddygiad proffesiynol ar y ddwy ochr. Rydym yn disgwyl i arolygwyr gynnal Cod Ymddygiad Estyn, ond rydym hefyd yn disgwyl i ddarparwyr a'u staff:

- fod yn gwrtais ac yn broffesiynol, gan barchu arolygwyr a staff cymorth arolygu
- gweithredu er lles pennaf y dysgwyr
- darparu tystiolaeth – neu fynediad at dystiolaeth – sy'n galluogi arolygwyr i gynnal yr arolygiad mewn ffordd agored, onest a gwrthrychol
- cydnabod y gallai fod angen i arolygwyr arsylwi arfer a siarad â staff, dysgwyr a rhanddeiliaid eraill heb i reolwr neu uwch arweinydd fod yn bresennol
- gweithio gydag arolygwyr i gymryd yr holl gamau rhesymol i leihau tarfu, straen a biwrocratiaeth
- cynnal deialog bwrpasol gyda'r arolygydd cofnodol ac arolygwyr eraill
- cydnabod bod angen i arolygwyr arsylwi arfer a siarad â staff, dysgwyr a rhanddeiliaid eraill heb i reolwr neu uwch arweinydd fod yn bresennol
- tynnu sylw'r arolygydd cofnodol at unrhyw bryderon am yr arolygiad mewn modd amserol ac addas, trwy'r enwebai
- rhoi ystyriaeth briodol i iechyd a diogelwch, a lles arolygwyr tra byddant ar y safle
- cynnal cyfrinachedd cyfarfodydd a chanfyddiadau arolygu hyd nes cyhoeddi'r adroddiad yn derfynol
- sicrhau bod timau arolygu yn cael mynediad at ardal breifat i drafod tystiolaeth arolygu a chynnal trafodaethau cyfrinachol
- peidio â thynnu ffotograffau na fideos yn ystod y broses arolygu, gan gynnwys gwerthusiadau drafft a ddatblygwyd yn ystod yr arolygiad

Adeg yr hysbysiad am yr arolygiad, dylai darparwyr adolygu cyfansoddiad y tîm arolygu. Cyfrifoldeb y darparwr yw amlygu unrhyw achosion canfyddedig neu wirioneddol o wrthdaro buddiannau cyn dechrau unrhyw ymgysylltu, er enghraifft cyn eu hymweliad arolygu ar y safle.

Y Gymraeg

Byddwn yn cynnal unrhyw ymgysylltu, gan gynnwys arolygiadau, yn unol â'n Polisi Iaith Gymraeg.

Yr Ystafell Arolygu Rithwir

Byddwn yn defnyddio system electronig o'r enw'r 'Ystafell Arolygu Rithwir' (YAR) i reoli llawer o agweddau ar yr arolygiad, gan gynnwys arolygiadau â thema. System ar y we yw hon sy'n caniatáu i ddarparwyr lanlwytho gwybodaeth cyn yr arolygiad, a lawrlwytho arweiniad gan Estyn am y broses arolygu.

Rydym yn sicrhau diogelwch gwybodaeth sy'n cael ei lanlwytho trwy gynnal profion hacio ar yr YAR. Mae'r profion hyn yn gwerthuso diogelwch systemau. Rydym yn nodi ac yn cymryd unrhyw gamau i atal mynediad heb awdurdod. Mae gan holl ddefnyddwyr system YAR Estyn enw defnyddiwr a chyfrinair, sydd wedi eu cofnodi ac yn cael eu cynnal yn ddiogel o fewn cyfeiriadur gweithredol. Hefyd, mae gan y system nodweddion i sicrhau bod cyfrineiriau'n cael eu diogelu, yn cynnwys darganfod bygythiadau a mynediad amodol.

Y tîm arolygu

Bydd timau arolygu'n cael eu harwain gan arolygydd cofnodol (ACof), a bydd aelodau eraill o'r tîm yn dod o blith AEF, neu arolygwyr ychwanegol (AY). Gallai arolygwyr ychwanegol fod ar secondiad neu dan gontract i Estyn. Bydd pob tîm hefyd yn defnyddio arolygwyr cymheiriaid o ddarparwyr Dysgu Cymraeg eraill. Ni fydd arolygwyr cymheiriaid yn cael eu defnyddio wrth arolygu'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol.

Mae'r arolygydd cofnodol yn rheoli'r tîm arolygu. Yr ACof yw'r pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer pawb sy'n ymwneud â'r arolygiad.

Ar gyfer arolygiadau llawn, byddwn yn gwahodd darparwyr i ddewis uwch aelod o staff, o'r enw'r 'enwebai', i weithio gyda'r tîm arolygu. Yn ymarferol, mae bron pob un o'r darparwyr yn derbyn y gwahoddiad, ond nid yw'n ofyniad. Dylai'r enwebai fod â swydd ar lefel ddigon uchel i fod yn gyswllt rhwng y darparwr a'r tîm arolygu. Gall darparwyr droi at yr arweiniad ar gyfer enwebeion ar baratoi ar gyfer yr arolygiad o ddolenni o fewn y ffurflen cyswllt cychwynnol (FfCC), sy'n cael ei llenwi gan y cydlynydd arolygu (CydAr) ac ar gael trwy'r YAR.

Diogelu, yn cynnwys materion iechyd, diogelwch a lles

Bydd arolygwyr yn cynnal gweithgarwch arolygu yn unol ag arweiniad Estyn ar arolygu diogelu. Os byddant yn sylwi ar unrhyw beth sydd, yn eu barn nhw, yn achosi perygl i ddiogelwch staff, ymwelwyr neu ddysgwyr, dylai arolygwyr rybuddio rheolwyr yn y darparwr. Ym mhob achos, dylai arolygwyr wneud nodyn electronig ar wahân o'r risg a'u bod wedi rhoi gwybod i reolwyr am hyn.

Yn ystod arolygiadau llawn, dylai arolygwyr adrodd ar risgiau amlwg yn ymwneud ag iechyd, diogelwch a lles o dan faes arolygu 2 (Lles, gofal, cymorth ac arweiniad). Pan fydd y risgiau hyn yn peri pryder difrifol, dylai arolygwyr gynnwys sylw byr yn yr adroddiad ac argymhelliad yn yr adroddiad. Bydd Estyn yn anfon llythyr lles at y darparwr yn gofyn iddo amlinellu sut bydd yn mynd i'r afael â'r diffyg.

Yn ystod arolygiadau â thema, dylai arolygwyr amlygu pryderon i'r darparwr ar unwaith a dilyn hyn â llythyr lles.

Os daw arolygydd yn ymwybodol o honiad / amheuaeth am ddiogelu ynghylch plentyn, person ifanc neu oedolyn bregus, dylai ddilyn y gweithdrefnau sydd wedi'u hamlinellu yn fersiwn gyfredol 'polisi a gweithdrefnau Estyn ar gyfer diogelu', sydd ar gael ar wefan Estyn.

3. Ymagwedd at arolygiad llawn

Y man cychwyn ar gyfer arolygiad llawn yw asesiad y darparwr o'i berfformiad a'i flaenoriaethau ei hun, wedi'i gefnogi gan dystiolaeth berthnasol. Ni fydd arolygwyr yn arolygu pob agwedd ar y gwaith yn fanwl yn ystod arolygiad llawn. Byddant yn samplu tystiolaeth i brofi asesiad y darparwr ei hun o'i waith.

Mae'r cynnydd a wna dysgwyr o'u mannau cychwyn a'r safonau y maent yn eu cyflawni yn fesurau allweddol o ansawdd yr addysg a'r hyfforddiant y maent wedi'u derbyn ac o effeithiolrwydd arweinyddiaeth a rheolaeth y darparwr. Bydd arolygu'n canolbwyntio ar anghenion dysgwyr, eu hagweddau at ddysgu, ac effaith y ddarpariaeth ar gefnogi eu cynnydd a'r safonau y maent yn eu cyflawni.

Gallai cyfnod yr arolygiad a nifer yr arolygwyr amrywio yn ôl maint y darparwr.

Bydd pob adroddiad arolygu llawn yn ymdrin â phob maes arolygu a gwmpesir gan y fframwaith arolygu cyffredin.

Byddwn yn cynnal arolygiadau yn unol â'n Polisi Iaith Gymraeg, sydd ar gael ar ein gwefan www.estyn.llyw.cymru.

Cysylltu â'r darparwr cyn arolygiad llawn

Ar gyfer arolygiadau llawn, bydd y darparwr yn cael 15 diwrnod gwaith o rybudd am yr arolygiad.

Ar ôl hyn, bydd Estyn yn cysylltu â'r darparwr dros y ffôn i wneud y trefniadau ar gyfer yr arolygiad. Cydlynwyr arolygu (CydAr) yn Estyn fydd yn gwneud y cyswllt cychwynnol gyda darparwyr. Yn ystod y drafodaeth hon, bydd y cydlynydd arolygu:

- yn esbonio diben yr arolygiad ac yn trafod rhaglen amlinellol ar gyfer yr arolygiad
- yn trafod y wybodaeth benodol sydd ei hangen cyn yr arolygiad, gan gynnwys y darparwr yn llenwi ffurflen hunanwerthuso ar ei ddarpariaeth ar gyfer diogelu, ac yn gwneud y trefniadau ar gyfer ei derbyn mewn ffurf electronig trwy'r Ystafell Arolygu Rithwir
- yn gofyn a oes unrhyw faterion neu risgiau y dylai'r tîm fod yn ymwybodol ohonynt, ac yn gofyn am sesiwn friffio gyffredinol i'r tîm ar ddechrau'r arolygiad yn ymwneud ag iechyd a diogelwch
- yn canfod a yw'r darparwr yn dymuno cael enwebai ac, os ydyw, yn cytuno ar rôl yr enwebai ac yn esbonio'r broses ar gyfer cwblhau arweiniad yr enwebai
- yn trefnu cyfarfod ar ddechrau'r arolygiad gyda'r enwebai i ddarparu brîff ar iechyd a diogelwch ar gyfer y tîm
- yn trefnu cyfarfod ar ddechrau'r arolygiad i'r darparwr amlinellu ei flaenoriaethau ar gyfer gwella a'i gyfnod datblygu presennol
- yn darparu dolenni ac arweiniad ar gyfer llenwi'r holiaduron cyn-arolygiad ar-lein ar gyfer dysgwyr a staff
- yn cytuno i aelod o'r corff llywodraethol / corff rheoli gyfarfod ag arolygwyr yn ystod cyfnod yr arolygiad (lle bo'n briodol) (e.e. Pennaeth y Coleg/y Gyfadran/yr Ysgol, ac ati)
- yn trefnu bod tystiolaeth ategol ar gael, yn cynnwys samplau o waith dysgwyr
- yn sicrhau bod gweithdrefnau cytûn i fynd i'r afael ag unrhyw bryderon neu

gŵynion a all godi yn ystod yr arolygiad
- yn gwneud unrhyw drefniadau domestig, fel ystafell sylfaen ar gyfer yr arolygwyr, parcio a chysylltiad â'r rhyngrwyd
- yn gwneud trefniadau ar gyfer adrodd yn ôl ar ganfyddiadau'r arolygiad
- yn cytuno ar y trefniadau ar gyfer llenwi'r holiadur ôl-arolygiad
- yn rhoi gwybod i'r darparwr, drwy'r ffurflen cyswllt cychwynnol, am drefniadau allweddol yr arolygiad

Bydd y cydlynydd arolygu yn gofyn am y wybodaeth ganlynol gan y darparwr drwy'r Ystafell Arolygu Rithwir cyn gynted ag y bo modd ar ôl yr hysbysiad ffurfiol am yr arolygiad:

- gwybodaeth a data wedi'u darparu gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol a data lleol y darparwr ei hun
- gwybodaeth gefndir allweddol am y darparwr
- cynlluniau datblygu ansawdd ac adroddiadau hunanasesu diweddaraf y darparwr
- nifer y dysgwyr, a'u lleoliadau
- manylion am amserlenni'r darparwr ar gyfer cyfnod yr arolygiad
- trefnu dyddiad (fel y cytunwyd gyda'r ACof) ar gyfer y cyfarfod cynllunio cychwynnol

Os yw'r arolygiad yn cael ei gynnal ar ddechrau'r flwyddyn academaidd, gallai Estyn ofyn am samplau o waith dysgwyr o'r flwyddyn flaenorol.

Pan fyddwn yn rhoi gwybod i ddarparwyr am yr arolygiad, byddant yn cael gwybodaeth am sut i gynnal arolwg cyfrinachol ar-lein o ddysgwyr. Bydd Estyn hefyd yn darparu holiadur cyn-arolygiad ar-lein ar gyfer yr holl staff addysgu a staff cymorth a gyflogir yn uniongyrchol gan y darparwr. Bydd canlyniadau'r arolygon yn ffurfio rhan o'r dystiolaeth cyn-arolygiad ac yn helpu arolygwyr i ffurfio cwestiynau sy'n dod i'r amlwg i ymchwilio iddynt.

Bydd y tîm hefyd yn ystyried yr arolwg diweddaraf o amgyffrediadau dysgwyr a gynhaliwyd gan y sector.

Yn ystod yr arolygiad, gallai arolygwyr gyfweld â sampl o ddysgwyr, a staff addysgu a staff cymorth fel rhan o'u proses casglu tystiolaeth.

Cynllunio'r arolygiad llawn a pharatoi'r tîm

Bydd yr arolygydd cofnodol yn cynllunio'r arolygiad ac yn dyrannu cyfrifoldebau i aelodau o'r tîm arolygu, gan ystyried blaenoriaethau gwella a nodwyd gan y darparwr ac adroddiadau hunanasesu, ac unrhyw wybodaeth arall a ddelir gan Estyn eisoes.

Mae arolygiadau'n cynnwys arsylwi addysgu, hyfforddi, a gwaith arall gyda dysgwyr. Disgwylir i ddarparwyr anfon cynllun llawn o'r holl weithgareddau a fwriedir at yr arolygydd cofnodol, gan gynnwys dysgu anffurfiol, yn ystod wythnos yr arolygiad. Bydd hyn yn cynnwys gweithgareddau oddi ar y safle a lleoliadau dysgwyr cymunedol. Ar sail y wybodaeth sy'n dod i law, bydd yr arolygwyr cofnodol yn cynllunio'u harsylwadau o addysgu a dysgu. Bydd y rhain yn adlewyrchu ystod y ddarpariaeth a gynigir, gan gynnwys dysgu wyneb yn wyneb a dysgu ar-lein, lle maent ar gael.

Yn ystod yr arolygiad llawn

Y cyfarfod tîm cychwynnol

Yng nghyfarfod cychwynnol y tîm arolygu, dylai aelod o staff y darparwr roi brîff ar iechyd a diogelwch. Dylai'r darparwr gyflwyno datganiad sefyllfa byr ar ei flaenoriaethau strategol a'i gyfnod datblygu presennol. Ar ôl hynny, dylai'r tîm drafod gydag uwch arweinwyr y blaenoriaethau ar gyfer gwella gwasanaethau a nodwyd eisoes gan y darparwr a'r cynnydd y mae'n ei wneud yn ei waith gwella. Bydd yr arolygydd cofnodol yn cadarnhau'r trefniadau hyn gyda'r darparwr yn ystod yr alwad ffôn cyn yr arolygiad.

Bydd arolygwyr yn samplu, yn profi ac yn dilysu blaenoriaethau'r darparwr ei hun a'i werthusiadau o'i gryfderau a'i feysydd i'w gwella ac unrhyw gryfderau eraill a meysydd eraill i'w gwella y mae'r arolygydd cofnodol yn eu nodi. Bydd y trafodaethau hefyd yn ystyried y dystiolaeth y mae angen i arolygwyr ei hadolygu. Bydd hyn yn cynnwys teithiau dysgu, arsylwadau o sesiynau, samplau o waith ysgrifenedig dysgwyr, a chyfweliadau â dysgwyr, staff, a rhanddeiliaid eraill (lle bo'n briodol).

Casglu ac adolygu tystiolaeth arolygu yn ystod arolygiad llawn

Bydd y tîm yn cynllunio'r arolygiad fel y gallant ymdrin â'r holl ofynion adrodd perthnasol yn y tri maes arolygu. Bydd y tîm yn sicrhau bod ganddynt ddigon o amser i adolygu'r dystiolaeth allweddol sydd ei hangen arnynt i wneud eu gwerthusiadau. Mae'r prif fathau o dystiolaeth fel a ganlyn:

- tystiolaeth ddogfennol, gan gynnwys gwybodaeth am ddeilliannau, perfformiad a chynnydd dysgwyr
- arsylwi addysgu, dysgu, a gweithgareddau eraill
- craffu ar waith dysgwyr, gan gynnwys gwaith llafar a arsylwyd yn ystod yr arolygiad
- barn dysgwyr, staff, a rhanddeiliaid eraill (lle bo'n briodol)
- trafodaethau â dysgwyr, arweinwyr, rheolwyr, llywodraethwyr neu gyrff goruchwylio

Bydd y tîm yn defnyddio arsylwadau uniongyrchol o fedrau ymarferol a gwaith ysgrifenedig dysgwyr, lle bynnag y bo modd, i gasglu tystiolaeth i gefnogi eu barnau. Gallai arolygwyr ddewis sampl ychwanegol o waith dysgwyr i ddiwallu anghenion cwestiwn penodol sy'n dod i'r amlwg neu ymestyn eu hymchwiliad i agwedd benodol.

Bydd arolygwyr yn ymgymryd ag ystod o weithgareddau i gasglu tystiolaeth ar gyfer eu gwerthusiad o gynnydd dysgwyr ac ansawdd y darparwr. Gallai hyn gynnwys arsylwadau o sesiynau, gan gynnwys samplu sesiynau ar-lein, teithiau dysgu, lle mae arolygwyr yn symud yn gymharol gyflym trwy nifer o sesiynau addysgu neu hyfforddi gan edrych ar agwedd benodol ar y ddarpariaeth, sgyrsiau â dysgwyr wedi'u dethol, a thrafodaethau â thiwtoriaid unigol am gynnydd dysgwyr yn eu sesiynau, a sut maent yn cynllunio gwaith i ddiwallu eu hanghenion.

Mae llais dysgwyr yn ffynhonnell dystiolaeth allweddol ar gyfer arolygwyr. Bydd trafodaethau â dysgwyr yn darparu cyfle i archwilio gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o'u gwaith a'u medrau. Bydd hyn hefyd yn helpu arolygwyr i gael amcan o ba mor dda y mae'r darparwr yn cynorthwyo dysgwyr ac yn cyfrannu at eu lles, yn eu barn nhw.

Dylai darparwyr drefnu bod gwybodaeth ar gael i'r tîm arolygu am y safonau a gyflawnir gan ddysgwyr. Bydd hyn yn helpu arolygwyr i farnu cynnydd dysgwyr, i lunio barn am y safonau y mae dysgwyr yn eu cyflawni o gymharu â'u mannau cychwyn, a'r ffordd y mae tiwtoriaid yn defnyddio'r wybodaeth.

Gallai'r tîm ystyried safbwyntiau rhanddeiliaid am y darparwr a phrofi dilysrwydd y safbwyntiau hynny yn ystod yr arolygiad.

Pan nad yr enwebai yw pennaeth neu reolwr y darparwr, mae'n bwysig fod yr arolygydd cofnodol yn cynnal cyfarfod dyddiol byr gyda phennaeth y darparwr a'r enwebai i egluro materion arolygu a chanfyddiadau eang y tîm arolygu sy'n dod i'r amlwg.

Cofnodi tystiolaeth arolygu

Bydd arolygwyr yn defnyddio ffurflenni amrywiol i nodi a choladu eu canfyddiadau a'u gwerthusiadau.

Ble bynnag y bo modd, bydd arolygwyr yn llenwi eu ffurflenni yn electronig fel rhan o system electronig Estyn ar gyfer casglu, coladu a chofnodi canfyddiadau'r arolygiad.

Cyfarfodydd tîm

Prif ddiben cyfarfodydd tîm yw llunio safbwynt cywir, dibynadwy, dilys a chorfforaethol am safonau ac ansawdd darpariaeth ac arweinyddiaeth. Bydd cyfarfodydd yn cynnig cyfleoedd i arolygwyr:

- brofi'r gwerthusiadau ym mhrosesau cynllunio datblygu ansawdd a hunanasesu'r darparwr
- trafod materion sy'n dod i'r amlwg
- adolygu ymweliadau â phobl ifanc
- datrys materion cyn-arolygiad a chwestiynau sy'n dod i'r amlwg
- nodi unrhyw fylchau yn sail y dystiolaeth
- ystyried prif ganfyddiadau'r arolygiad ac unrhyw argymhellion

Deialog broffesiynol

Ar ddiwedd cyfnod arsylwi sesiwn, dylai arolygwyr gael deialog broffesiynol fer gyda'r aelod o staff sy'n cymryd rhan yn y gweithgaredd. Mewn rhai achosion, efallai bydd angen cynnal y drafodaeth hon yn ddiweddarach yn ystod yr arolygiad.

Dylai prif ffocws y drafodaeth fod ar y dysgwyr, y cynnydd a wnânt yn ystod y sesiwn a'r safonau y maent yn eu cyflawni yn ystod y gweithgaredd. Dylai'r arolygydd bwysleisio mai canfyddiadau dros dro, sy'n dod i'r amlwg yw'r rhain ar un agwedd ar sail y dystiolaeth ac y gellir diwygio'r rhain, wrth fyfyrio, ar ôl craffu ar waith dysgwyr neu siarad â dysgwyr, neu o ganlyniad i gymedroli o fewn y tîm. Dylai arolygwyr geisio canolbwyntio ar unrhyw gryfderau neu feysydd i'w gwella o ran y gweithgaredd penodol a welwyd.

Gan fod ffocws craff i natur teithiau dysgu a bod eu hyd yn gymharol fyr, a gwasgariad y gweithgarwch ar draws nifer o weithgareddau o fewn cyfnod amser cymharol fyr, ni fydd arolygwyr mewn sefyllfa i gynnig deialog broffesiynol i diwtoriaid unigol ar ôl gweithgaredd taith ddysgu.

Adborth ffurfiol

Ar ddiwedd y rhan o'r arolygiad ar y safle, bydd y tîm yn rhoi adborth llafar i arweinwyr a llywodraethwyr y darparwr. Dylai'r darparwr wahodd cynrychiolwyr o'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i'r cyfarfod hwn. Dylai'r adborth ganolbwyntio ar y prif werthusiadau ar gyfer pob un o'r tri maes arolygu a'r rhesymau am y rhain.

Mae'r cyfarfod adborth yn cynnig cyfle i arweinwyr a rheolwyr glywed a myfyrio ar y gwerthusiadau. Dylai'r adborth ganolbwyntio ar y cryfderau a'r meysydd i'w gwella, a'r ffactorau sy'n cyfrannu atynt. Dylai'r arolygydd cofnodol esbonio wrth y darparwr y gellir cywiro materion ffeithiol, ac y gellir egluro gwerthusiadau, ond nad ydynt yn agored i'w trafod.

Yn ystod yr arolygiad, bydd y tîm yn ystyried hefyd a oes unrhyw arfer effeithiol yn y darparwr sy'n werth i ddarparwyr eraill ei hystyried a'i hefelychu. Yn yr achosion hyn, bydd yr arolygydd cofnodol yn gofyn i'r darparwr baratoi astudiaeth (neu astudiaethau) achos i'w lledaenu ar wefan Estyn.

Mae'r holl werthusiadau sy'n cael eu hadrodd yn ystod arolygiad yn rhai dros dro ac yn amodol ar gael eu safoni a'u dilysu gan PAEF. Maent yn gyfrinachol i staff ac arweinwyr / rheolwyr y darparwr. Ni ddylid eu cyfleu y tu hwnt i'r grŵp hwn, gan gynnwys drwy gyfryngau cymdeithasol, nes i ni gyhoeddi'r adroddiad ar ein gwefan.

Cwynion am y modd y cynhaliwyd yr arolygiad

Os bydd unrhyw faterion yn ymwneud â'r modd y cynhaliwyd yr arolygiad yn gyffredinol neu ymddygiad arolygwyr unigol, yna dylai'r darparwr, trwy'r enwebai, godi'r rhain yn uniongyrchol â'r arolygydd cofnodol, a hynny cyn gynted ag y bo modd. Ni ddylai'r darparwr aros tan ar ôl yr arolygiad; dylai godi unrhyw faterion yn ystod yr arolygiad ar y safle. Yn aml, bydd materion yn codi o ganlyniad i gamddealltwriaeth ac, fel arfer, gellir datrys y rhain yn gyflym ac yn foddhaol yn y bartneriaeth yn fuan wedi iddynt ddigwydd.

Ceir arweiniad ar weithdrefnau Estyn ar gyfer ymdrin â chwynion ar wefan Estyn.

Ar ôl yr arolygiad llawn

Yr adroddiad arolygu

Mae'r arolygydd cofnodol yn gyfrifol am lunio adroddiad arolygu terfynol sy'n glir i gynulleidfa leyg, ac yn ddefnyddiol i'r darparwr.

Wrth ysgrifennu adroddiadau, dylai arolygwyr ystyried arweiniad ysgrifennu Estyn, sydd ar gael ar ein gwefan, sef www.estyn.llyw.cymru.

Ysgrifennir pob adroddiad yn Gymraeg. Byddwn yn cyhoeddi adroddiadau'n ddwyieithog lle mae darparwyr wedi gofyn i ni wneud hynny, yn unol â Pholisi Iaith Gymraeg Estyn.

Bydd yr adroddiad arolygu llawn ar y ffurf ganlynol:

Ynglŷn â'r darparwr

Crynodeb

Argymhellion

Beth sy'n digwydd nesaf

Prif ganfyddiadau

1 Addysgu a dysgu
2 Lles, gofal, cymorth ac arweiniad
3 Arwain a gwella

Sail dystiolaeth yr arolygiad

Byddwn yn llunio'r adroddiad o fewn graddfeydd amser statudol neu gytunedig y sector.

Y gwiriad cywirdeb ffeithiol

Bydd yr arolygiaeth yn rhoi drafft hwyr o'r adroddiad i'r darparwr er mwyn helpu gwirio cywirdeb ffeithiol y cynnwys. Fel arfer, bydd gan y darparwr bum niwrnod gwaith i ystyried yr adroddiad drafft a nodi unrhyw wallau ffeithiol.

Mae'r gwiriad cywirdeb ffeithiol yn canolbwyntio ar ddatrys unrhyw anghywirdeb ffeithiol yn yr adroddiad arolygu. Nid yw'n canolbwyntio ar y canfyddiadau na'r gwerthusiadau. Ceir arweiniad pellach i ddarparwyr ar natur a chwmpas y gwiriad cywirdeb ffeithiol hwn ar wefan Estyn.

Dylai'r darparwr godi unrhyw gŵynion am y modd y cynhaliwyd yr arolygiad yn ystod yr arolygiad ar y safle. Fodd bynnag, os yw'r darparwr yn parhau i fod â chwynion heb eu datrys am y modd y cynhaliwyd yr arolygiad ar ôl diwedd yr arolygiad ar y safle, yna dylid eu cyfeirio at ein gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â chwynion ar ein gwefan. Mae ffocws y gweithdrefnau ar y modd y cynhaliwyd yr arolygiad ac nid ar y canfyddiadau neu'r gwerthusiadau a wnaed gan y tîm arolygu.

Sicrhau ansawdd arolygiadau

Mae'r arolygiaeth wedi ymrwymo i:

- ddethol, hyfforddi, briffio, cefnogi a lleoli arolygwyr yn effeithiol, gan gynnwys arolygwyr cymheiriaid ac arolygwyr ychwanegol
- briffio a chymorth effeithiol i alluogi'r enwebai i ymgymryd â rôl weithredol
- deialog reolaidd â'r enwebai a'r uwch reolwr yn ystod arolygiad
- meini prawf a systemau cofnodi sy'n cydymffurfio â'r fframwaith arolygu cyffredin a'r arweiniad
- adolygu a dadansoddi tystiolaeth yn ofalus
- darparu adborth llafar diamwys ar ganfyddiadau'r tîm ar gyfer pob maes arolygu
- adroddiadau clir, cywir ac wedi'u cyflwyno'n dda

Fel rhan o'n gweithdrefnau sicrhau ansawdd, rydym yn gwahodd darparwyr i lenwi holiadur ôl-arolygiad (HOA) ar ôl arolygiad llawn. Bydd yr holiadur ar gael i ddarparwyr yn yr YAR. Dylai darparwyr lenwi'r rhan gyntaf o'r HOA yn union ar ôl yr arolygiad ar y safle, a'i gyflwyno'n electronig i Estyn drwy system yr YAR. Gall darparwyr lenwi ail ran yr HOA ar ôl i'r adroddiad arolygu gael ei gyhoeddi, eto drwy system yr YAR.

Dylai darparwyr godi unrhyw bryderon am ymddygiad arolygydd yn ystod yr arolygiad cyn gynted ag y bo modd gyda'r arolygydd cofnodol.

Rydym yn cymhwyso proses sicrhau ansawdd drylwyr ar gyfer pob un o'n harolygiadau. Yr arolygydd cofnodol fydd yn sicrhau ansawdd gwaith y tîm yn y lle cyntaf. Ar ôl diwedd y gweithgarwch ar y safle, bydd AEF profiadol nad yw wedi cymryd rhan yn yr arolygiad hyd yma yn sicrhau ansawdd yr adroddiad a sail y dystiolaeth. Creffir ar sail y dystiolaeth lawn, a chaiff ei chydweddu â thestun yr adroddiad, i sicrhau bod y ddau yn cyfateb. Yn ychwanegol, mae'r broses sicrhau ansawdd yn ystyried priodoldeb lefel y gweithgarwch dilynol, a'r argymhellion sy'n deillio o'r arolygiad. Fel rhan o'r broses sicrhau ansawdd, gellir diwygio, dileu neu ychwanegu argymhellion.

Wedyn, mae proses gymedroli arall. Bydd cyfarwyddwyr cynorthwyol priodol yn craffu ar sail y dystiolaeth a'r adroddiad. Pryd bynnag y nodir mai gweithgarwch dilynol statudol yw canlyniad arolygiad, bydd y cyfarwyddwr statudol, yn ogystal â chyfarwyddwr cynorthwyol, yn cymedroli'r adroddiad ochr yn ochr â sail y dystiolaeth, ar ran PAEF. Ar adegau prin iawn, gallai'r broses gymedroli hon arwain at newid i lefel y gweithgarwch dilynol.

Yn ychwanegol, rydym yn sicrhau ansawdd sampl o arolygiadau trwy ymweliadau ar y safle. Mae ein trefniadau llawn ar gyfer sicrhau ansawdd arolygiadau ar gael ar ein gwefan www.estyn.llyw.cymru.

4. Ymagwedd at arolygiad â thema

Ein nod yw hysbysu'r sector am destun arolygiad â thema yn ystod tymor yr haf cyn y flwyddyn academaidd y byddwn yn ymgymryd â'r gweithgarwch arolygu. Byddwn yn gwahodd cynrychiolydd o'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol fod yn enwebai ar gyfer yr arolygiad â thema. Byddwn yn ymweld â sampl o ddarparwyr Dysgu Cymraeg i gasglu tystiolaeth i lywio'r arolygiad â thema a byddwn yn rhoi gwybod dim llai na 10 diwrnod gweithio cyn yr ymweliad.

Gan amlaf, cynhelir ymweliadau arolygu â thema gan Arolygydd Cofnodol ac Arolygydd Cymheiriaid.

Byddwn yn cyhoeddi adroddiad yn amlinellu ein canfyddiadau. Byddwn hefyd yn defnyddio tystiolaeth o arolygiad â thema o fewn ein gwerthusiadau cyfnodol o waith darparwyr unigol, fel arfer bob tair blynedd.